

Nr 32

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 320) om införande av landstingslagen; given Stockholms slott den 10 januari 1957.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 320) om införande av landstingslagen.

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås sådan ändring i lagen om införande av landstingslagen, att hushållningssällskapens förtroendemän i likhet med vad som gällde före den 1 januari 1955 jämställas med landstingsmän i fråga om traktaments- och resekostnadsersättning.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 320)
om införande av landstingslagen**

Härigenom förordnas, att 7 § lagen den 14 maj 1954 om införande av landstingslagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

7 §.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas; dock skola, då hänvisningen gäller de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning eller dessa grunder eljest avses, bestämmelserna i 23 § lagen om landsting fortfarande äga tillämpning, såvitt fråga ej är om ersättning, som skall utgå av landstingskommuns medel.

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas; dock skola, då hänvisningen gäller de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning eller dessa grunder eljest avses, bestämmelserna i 23 § lagen om landsting fortfarande äga tillämpning, såvitt fråga ej är om ersättning, som skall utgå av landstingskommuns *eller hushållningssällskaps medel eller för deltagande i sådant extra sammanträde med hushållningssällskap, varom Kungl. Maj:t förordnat.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1957.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 januari
1957.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans-, jordbruks- och civildepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga angående *ändring i lagen om införande av landstingslagen* samt anför härvid följande.

I skrivelse den 17 mars 1956 har hushållningssällskapens förbunds styrelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan ändring av 7 § lagen om införande av landstingslagen att tidigare rådande överensstämmelse mellan de till landstingens och hushållningssällskapens förtroendemän utgående dagtraktamentena och resekostnadsersättningarna måtte återställas.

Över förbundsstyrelsens framställning har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret och lantbruksstyrelsen.

Jag anhåller nu att få upptaga detta ärende till närmare behandling.

Gällande bestämmelser

Kungörelsen den 10 juli 1947, nr 394, med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation inledes med föreskriften, att hushållningssällskaps stadgar för att kunna fastställas till efterrättelse skall vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med de i kungörelsen upptagna allmänna grunderna. I 5 § stadgas, att hushållningssällskaps beslutanderätt skall, i den mån den ej tillkommer sällskapets förvaltningsutskott, utövas å hushållningssällskapets sammanträden av valda ombud, vilka benämnas lantbruksombud, jämte förvaltningsutskottets ledamöter. Förvaltningsutskottet skall enligt 13 § bestå av 11 ledamöter, 3 självskrivna och 8 andra, som utses till halva antalet av hushållningssällskapet bland dess ledamöter och återstoden av landstinget.

I 6 § sägs bl. a., att hushållningssällskap årligen skall hålla ordinarie sammanträde samt att extra sammanträde skall hållas, då förvaltningsutskottet finner sådant erforderligt eller då Kungl. Maj:t därom förordnar. 18 och 19 §§ innehåller vissa bestämmelser om resekostnads- och trakta-

mentsersättning. I 18 § 1 mom. stadgas sålunda, att envar vid hushållningssällskaps ordinarie sammanträde närvarande röstberättigad åtnjuter resekostnadsersättning och dagtraktamente, dock för högst tre sammanträdesdagar årligen, enligt samma grunder, som gäller för landstingsmän vid landstingssammanträde. Har Kungl. Maj:t förordnat om extra sammanträde gäldas enligt 2 mom. samma paragraf motsvarande ersättning av statsmedel, dock att dagtraktamente utgår endast för en sammanträdesdag. Enligt 19 § utgår efter enahanda grunder resekostnadsersättning och dagtraktamente till ledamot och suppleant i förvaltningsutskott och i nämnd, som tillsatts av förvaltningsutskott, samt till revisor och revisorssuppleant. Åtnjutande av dagtraktamente är därvid ej begränsat till visst antal dagar, men förvaltningsutskottet äger begränsa rätten till ersättning.

Jämlikt 39 § *landstingslagen den 14 maj 1954, nr 319*, åtnjuter landstingsman under landstingsmöte samt, om han ej bor å den ort där mötet hålles, under resan fram och åter dagtraktamente av landstingskommunens medel efter de grunder, som landstinget bestämmer, ävensom resekostnadsersättning efter vissa i lagrummet närmare angivna regler. Landstinget äger enligt 55 § 1 mom. samma lag besluta, att ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd skall för deltagande i sammanträde eller förrättning inom landstingskommunen i någon dess angelägenhet åtnjuta dagtraktamente och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel, därvid dock beloppen ej må sättas högre än som i motsvarande fall utgår till landstingsman.

Genom landstingslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1955, upphävdes lagen den 20 juni 1924, nr 349, om landsting, dock med den begränsning som följer av stadgandena i *lagen den 14 maj 1954, nr 320, om införande av landstingslagen*. I 7 § sistnämnda lag stadgas, att om i lag eller författning förekommer hänvisning till eller avses däri eljest föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas. Då hänvisningen gäller de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning eller dessa grunder eljest avses, skall dock bestämmelserna i 23 § lagen om landsting fortfarande äga tillämpning, såvitt fråga ej är om ersättning, som skall utgå av landstingskommuns medel.

I 23 § *lagen den 20 juni 1924, nr 349, om landsting* föreskrives, att dagtraktamente till landstingsman skall utgöra 32 kronor, dock att för landstingsman som bor på sammanträdesorten dagtraktamentet skall vara 20 kronor.

Förbundsstyrelsens framställning

Hushållningssällskapens förbunds styrelse framhåller, att det för landstingsmän med stöd av landstingslagen fastställda dagtraktamentet utgör 45

kronor för landstingsman bosatt utom landstingsorten och 30 kronor för övriga landstingsmän. Inom två landsting uppgår traktamentet dock för alla landstingsmän till 45 kronor. Enligt styrelsen har den tidigare rådande överensställningen mellan landstings och hushållningssällskaps traktamenten brutits utan att någon bärande anledning härtill förebragts eller föreläggat, och förbundsstyrelsen hemställer om sådan författningsändring att berörda olikhet upphör. Styrelsen anför bl. a. följande.

Tidigare rådande överensställning mellan hushållningssällskaps och landstings traktamenten har således nu brutits. Det vill synas som om detta skett utan att någon mera bärande anledning härtill förebragts eller föreläggat. Visserligen skulle en förhöjning av traktamentsersättningarna innebära en ökad kostnad för sällskapen, som icke ha samma ekonomiska utgångsläge som landstingen. Å andra sidan äro de skäl, som åberopats för en höjning inom landstingen, desamma för sällskapens del. Vidare äro de arbetsuppgifter och åligganden, vilka tillkomma sällskapens lantbruksombud och förtroendemän, i många hänseenden av samma art som inom landstingen. Den nu befintliga skillnaden har på en del håll orsakat irritation och i åtskilliga fall betraktats som något av en nedvärdering av de insatser, som göras av förtroendemännen inom sällskapen. Den allmänna meningen inom dessa är därför att en ändring bör ske. Från ett flertal hushållningssällskap har också till Hushållningssällskapens förbund inkommit propåer och yrkanden om att den förut rådande, hävdvunna jämställdheten i traktamentshänseende snarast måtte återinföras. Förbundets styrelse, som instämmer i dessa förslag, anser sig därjämte böra framhålla, att det med hänsyn till sällskapens ställning och betydelsefulla uppgifter är angeläget, att man till förtroendemän hos dem kan förvärva personer med de bästa kvalifikationer. Det är därför starkt motiverat, att sällskapen i ersättningshänseende alltfört följa samma bestämmelser som landstingen. Som exempel på följderna av nu gällande bestämmelser kan nämnas, att ledamöterna i styrelsen för en lantmannaskola, för vilken ett landsting är huvudman, nu åtnjuta traktamenten med 45 kronor per dag, medan ledamöterna i sällskapets förvaltningsutskott erhålla traktamenten med 32 kronor per dag.

För att nämnda jämställdhet skall åstadkommas föreslår förbundsstyrelsen att ett tillägg göres till 7 § lagen om införande av landstingslagen.

Förbundsstyrelsen påpekar, att den eftersträfvade jämställdheten skulle kunna åvägabringas även genom en sådan ändring av hushållningssällskapens grundstadgar, d. v. s. ovannämnda kungörelse den 10 juli 1947, att sällskapen får rätt att själva bestämma om dagtraktamentena med den begränsningen, att dessa må utgå med högst de belopp som landstingsman inom länet erhåller. Härigenom skulle man samtidigt ge sällskapen rätt att inom vissa gränser själva besluta om traktamentsbeloppen, för vilket enligt förbundsstyrelsen skäl kan åberopas. En ändring av grundstadgarna med härav följande ändring av de enskilda sällskapens stadgar är emellertid, framhåller styrelsen, en mycket omständlig och tidskrävande procedur. För ändring av hushållningssällskapens stadgar fordras nämligen beslut vid två på varandra följande sammanträden, därav minst ett ordinarie. Extra

sammantråde söker man med hänsyn till kostnaderna så långt möjligt undvika. Därefter skall stadgeändringen efter framställning av sällskapet fastställas av Kungl. Maj:t. Då förevarande spörsmål bör lösas så snart som möjligt anser förbundsstyrelsen alternativet med ändring av lagen om införande av landstingslagen utan tvekan vara att föredraga.

Remissyttrandena

Lantbruksstyrelsen tillstyrker den av hushållningssällskapens förbundsstyrelse föreslagna lagändringen. Den tidigare jämställdheten mellan dagtraktamenten till landstingsmän och ledamöter i särskilda av landsting tillsatta nämnder, å ena, samt till ledamöter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott och nämnder, å andra sidan, kan enligt lantbruksstyrelsen sägas ha vunnit hävd. De nu rådande förhållandena kan, fortsätter lantbruksstyrelsen, otvivelaktigt medföra en gradering av vissa uppdrag och insatser till nackdel för hushållningssällskapen. Framför allt synes det lantbruksstyrelsen angeläget, att vid landstings val av ledamöter i hushållningssällskaps förvaltningsutskott uppdraget icke på grund av skillnad i storleken på utgående dagtraktamenten skall framstå som mindre betydelsefullt än ett uppdrag inom landstingets egen verksamhet. Lantbruksstyrelsen delar också förbundsstyrelsens uppfattning att den eftersträlvade jämställdheten lämpligast åstadkommes genom en ändring i lagen om införande av landstingslagen.

Statskontoret däremot avstyrker framställningen. Enligt statskontorets mening har sedan beslut fattades om att åtskillnad i förevarande avseende skulle göras mellan landstingsmän och grupper av förtroendemän utanför landstingsförvaltningen icke inträtt något förhållande, som bör föranleda någon ändring härutinnan. Statskontoret kan ej heller finna, att det föreligger sådant samband mellan landstingens och hushållningssällskapens förvaltning att den frihet, som landstingen numera har att bestämma traktamentsbeloppens storlek, skall få inverkan även för hushållningssällskapens del.

Departementschefen

Intill den 1 januari 1955 utgick dagtraktamente och resekostnadsersättning till landstingsmän och nu ifrågavarande förtroendemän inom hushållningssällskapen efter enahanda grunder. Så hade varit förhållandet ända sedan 1923. Enligt 1954 års landstingslag äger emellertid landstinget självt bestämma om grunderna för nämnda ersättning såvitt angår landstingsman. För hushållningssällskapens del däremot är traktamentsbeloppen — till följd av ett särskilt stadgande i lagen om införande av landstingslagen —

fastlåsta vid de i den gamla lagen om landsting angivna beloppen, för närvarande 32 respektive 20 kronor. Såsom framhålles såväl av hushållningssällskapens förbunds styrelse som lantbruksstyrelsen föreligger emellertid starka skäl för att den tidigare rådande jämställdheten i ifrågavarande avseende återställs. Redan den omständigheten att landstingen utser ledamöter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott anser jag tala för att samma regler om traktamente bör gälla som för landstingens egna förtroendemän, då eljest en icke motiverad nedvärdering av uppdragen inom hushållningssällskapen kan vara att befara. Än tydligare framträder önskvärdheten av nämnda jämställdhet om man beaktar, att landstingsmän ej sällan är förtroendemän inom hushållningssällskapen, och det kan självfallet inte komma i fråga att i traktamentshänseende göra skillnad mellan de av landstingen utsedda och andra ledamöter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott. Ej heller bör olika bestämmelser härutinnan gälla mellan förvaltningsutskottets ledamöter och lantbruksombuden, då ju dessa gemensamt utövar sällskapets beslutanderätt. Den hittills gällande överensstämmelsen i berörda avseende mellan de båda nyssnämnda kategorierna och vissa andra hushållningssällskapens förtroendemän synes mig också böra bestå.

Jag finner sålunda att bärande skäl föreligger för att återställa överensstämmelsen i fråga om traktamentsbelopp som utgår till landstingens och hushållningssällskapens förtroendemän. Som förbundsstyrelsen föreslagit bör denna jämställdhet åstadkommas genom ett tillägg till 7 § lagen om införande av landstingslagen. Tillägget bör avfattas så att hänvisning till de för landstingsmän stadgade grunderna i fråga om dagtraktamente och resekostnadsersättning icke skall föranleda tillämpning av bestämmelserna i 23 § i 1924 års lag om landsting, då ersättningen utgår av hushållningssällskaps medel eller för deltagande i sådant extra sammanträde med hushållningssällskap, varom Kungl. Maj:t förordnat. Hänvisningen kommer då i stället att medföra bl. a., att de av landstingen med stöd av 39 § landstingslagen bestämda grunderna för landstingsmännens traktamenten blir normerande även för hushållningssällskapens förtroendemän. Utan särskilt stadgande bör uppenbarligen gälla, att hushållningssällskapen skall tillämpa de grunder som fastställts för den landstingskommun vilken närmast motsvarar sällskapets verksamhetsområde.

I enlighet med vad jag sålunda förordat har inom inrikesdepartementet utarbetats förslag till lag angående ändring i lagen om införande av landstingslagen.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1957.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga förut omnämnda inom

inrikesdepartementet upprättade förslag till *lag angående ändring i lagen om införande av landstingslagen*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven-Olof Hedengren